

Ігнат'єва А.Г. ВАРІАТИВНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	142
Карачун Ю.Г. CRITERIA FOR DEFINITION OF COMPOUND TERMS-NOUN IN ELECTRICAL ENGINEERING	144
Качаловська К.І., Щербіна Т.Р. ЛЕКСИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО КИТАЙСЬКОМОВНОГО ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ	146
Клим К.Ю., Гуль О.Г. НАЙЧАСТОТНІШІ ТИПИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ, ПИТОМІ ДЛЯ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛЮ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ	150
Коваленко А.М., Гуль О.Г. ЯВИЩЕ КОМІЧНОГО В КИТАЙСЬКІЙ ІНТЕРНЕТ-ЛІРИЦІ ХХІ ст.	156
Коваль С.С. (Будьонна С.С.), Щербіна Т.Р. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В СУЧАСНИХ КИТАЙСЬКИХ ЗМІ	160
Комарова О.С., Гладченко А.М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ СЛОВАЦЬКИХ ТА ЧЕСЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ	164
Кононова Д.В., Кобус О.С., Заєць П.М. ФЕМІНІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНОМОВНОГО СУСПІЛЬСТВА	169
Кравців М.І., Козачук А.М. ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ ТА РЕЦЕПЦІЇ СТРАТЕГІЙ В АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНЬОГО ФІЛЬМУ «ЗЕЛЕНА КНИГА»)	173
Кукайло К.С., Іванчик О.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛЬСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ	176
Кулезньова С.С. ПІДГОТОВКА ПЕРЕКЛАДАЧА У ЮРИДИЧНІЙ ГАЛУЗІ: ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ	180
Кулеша М.А. ДИНАМІКА ЗМІН ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ.....	186
Лашевер А.В., Щербіна Т.Р. ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТАЙВАНСЬКОГО ГОЮЙ	189
Махачашвілі Р.К., Семеніст І.В. ДІАГНОСТИКА ПОРІВНЯЛЬНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА СХІДНИХ МОВ У РЕГІОНАХ УКРАЇНИ.....	194
Мельничук Н.М. INTERCULTURAL COMMUNICATION BETWEEN THE WESTERN TRADITION OF LAW AND NATIONAL LAW	202
Мислович Н.М. СТАНОВЛЕННЯ ПРИНЦИПІВ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ	204
Михайленко Д.К., Стацюк Р.В. РОЛЬ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ФОРМУВАННІ АРАБСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	207
Насінник В.М., Кіндрась І.В. ОСОБЛИВОСТІ КОНОТАТИВНОГО ЗНАЧЕННЯ ТУРЕЦЬКИХ ПРИКМЕТНИКІВ, ЩО ПОЗНАЧАЮТЬ РИСИ ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ	211
Оранська М.Г., Ніколаєску Е.В. ПРОМОВИ К. ЙОГАННІСА: КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ	215
Орел А.П., Хома І.О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ СТАТТІ “HOSTAGES OF POLITICS”/ «ЗАРУЧНИКИ ПОЛІТИКИ»).....	219
Пахолік Х.В., Іванчик О.В. ВІТАЛЬНІ КОМУНІКАТИВНІ ФОРМУЛИ В ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ: КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.....	223

Кравців М.І.,
Козачук А.М., кандидат філологічних наук,
Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ ТА РЕЦЕПЦІЇ СТРАТЕГІЙ В АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНЬОГО ФІЛЬМУ «ЗЕЛЕНА КНИГА»)

The article is dedicated to the issue of audiovisual translation in the biographical comedy-drama “Green Book” directed by Peter Farrelly. The key forms of audiovisual translation such as subtitling and dubbing have been highlighted. The cases of domestication and foreignization have been considered from the point of view of semantics as well as possible perception.

Key words: audiovisual translation, subtitling, dubbing, foreignization, domestication.

Актуальність дослідження зумовлена потребою адекватного перекладу аудіовізуальних матеріалів. Беручи до уваги те, що кінофільми відіграють важливу роль у налагодженні міжнародних відносин, дають можливість країні заявити про себе та свою культуру, виникла необхідність в їх перекладі, для того, щоб донести певні ідеї народам усього світу.

При перекладі художніх фільмів перекладачеві слід дібрати такий варіант перекладу, обрати таку стратегію чи трансформацію, яка забезпечить більше збігів тексту та картинки. Багато також залежить і від типу аудіовізуального перекладу – наприклад, дубляж вимагає ретельнішого опрацювання, коли необхідно підібрати відповідник, який буде збігатися з мімікою та артикуляцією мовця, що зображений на екрані. Очевидно, що низька якість такого перекладу призводить до невдоволення цільової аудиторії, породжує більшу кількість негативних відгуків про переклад, зменшує касові збори і т.д. Розуміння важливості вибору стратегій перекладачем кіно дозволяє обраній нами темі вважатися актуальною.

Аналіз джерельної бази показав, що проблему аудіовізуального перекладу досліджували Р. Бужикова, А. Мельник, М. Пилипчук, С. Радецька, О. Серебрянська та ін.

Мета статті – висвітлення способів вибору та поєднання стратегій у кіноперекладі. *Завдання* статті – простежити умови, які впливають на вибір стратегій при перекладі кіно. *Матеріалом* дослідження став американський драмедійний біографічний фільм «Зелена книга» загальним хронометражем 130 хв. (режисер Пітер Фарреллі) та його український дубляж.

Представимо понятійний апарат теми, необхідний для представлення результатів проведеного дослідження. А. Мельник вважає, що *аудіовізуальний переклад (АВП)* – це особливий вид перекладу, специфіка якого полягає в тому, щоб передати зміст головного повідомлення через слуховий та зоровий канали разом з тим, що відбувається на екрані [3, с. 110]. В сьогоденню еру налагодження міжнародних зв'язків та залучення до міжкультурного діалогу фільмів та інших типів аудіовізуальної продукції кінофільми стали невід'ємною частиною нашого життя – відтак переклад такої продукції покликаний допомогти у передачі певних ідей, цінностей та інформації.

Аудіовізуальний переклад виник тоді, коли вперше з'явилася потреба перекладу титрів німого кіно. Однак, з появою звукового кіно така потреба значно зросла [8, с. 12]. Як відомо, кінофільми сприймаються візуально та на слух, тому основним завданням

перекладача було синхронізувати текст перекладу з картинкою на екрані, з часом та місцем, де відбувалися події, з мімікою та жестами персонажів [7, с. 295]. Оскільки ми мали справу з «комплексною» версією кінофільму, тобто з відеофайлом та субтитрами, розглянемо коротко поняття субтитрування та дубляжу.

Субтитрування (англ. – *subtitling*) – це форма перекладу діалогів мови оригіналу на мову певної цільової аудиторії у вигляді синхронних субтитрів, що переважно розташовані в нижній частині екрану [5, с. 82].

Однак, в явищі субтитрування наявні, як технічні, так і контекстуальні обмеження. Технічні обмеження Г. Готліб називає формальними, а контекстуальні – текстовими [9, с. 164]. С. Радецька визначає, що до формальних обмежень належать положення субтитрів на екрані, кількість та розташування рядків, кількість символів у рядку, стиль тексту, розмір шрифту, його фон та колір. Також, не менш важливу роль відіграє час – тривалість тексту субтитру, час його затримки та ін. [5, с. 83].

Вчена зі Словенії І. Ковавич виділила елементи текстуальних обмежень, серед яких: обов'язкові елементи, які повинні перекладатися; частково необов'язкові елементи, які можна скоротити; необов'язкові елементи, які можна вилучити [10, с. 409].

Цей тип перекладу найменше змінює вихідний текст, тому дає можливість цільовій аудиторії слухати мову оригіналу і водночас відчувати «іноземність» кінострічки [5, с. 82]. З огляду на те, що підкреслюється іноземний характер кінофільму, субтитрування виступає яскравим прикладом форенізації. Саме форенізація акцентує увагу на культурі оригіналу, що дає змогу цільовій аудиторії відчуті тонкощі іноземної культури. Такий підхід, за словами Лоренса Венуті, наче «відправляє читача за кордон» [11, с. 20], тобто, у нашому випадку, ми «відправляємо за кордон» глядача.

Водночас ми погоджуємося з М. Пилипчук у тому, що протилежні стратегії доместикації та форенізації можуть поєднуватися навіть в межах одного перекладу [4, с. 159]. Наприклад, якщо фільм демонструється з оригінальним звуком, але субтитрованим перекладом, то, з одного боку – справді, глядач поринає в іншомовне середовище, але з іншого – у тексті субтитрів перекладач може зосередитися виключно на доместикації і таким чином постійно нагадувати глядачу, що той перебуває не «за кордоном», а вдома.

Традиційно вважається, що дублювання в більшій мірі, ніж субтитрування, спрямоване на доместикацію. Цей вид перекладу кінофільмів чи серіалів передбачає заміну дикторського тексту, висловленого мовою оригіналу, на текст іншою мовою з метою трансляції фільму в інших країнах, де не розмовляють мовою, яка озвучена в конкретному аудіовізуальному творі [2, с. 12]. О. Серебрянська вважає, що головна мета дублювання – створити враження, наче актори від самого початку розмовляли мовою перекладу [7, с. 296]. Вважається, що переклад повинен вдало підходити до міміки та артикуляції акторів. Ще одним з не менш важливих критеріїв дубляжу є голос, який має збігатися з темпераментом персонажа, його віком тощо [1, с. 3]. До того ж, дублювання є прикладом доместикації, в якому нейтралізуються іноземні елементи мови оригіналу і більше уваги акцентується культурі цільової аудиторії. Головна суть одомашнення полягає в тому, що культура цільової аудиторії ставиться вище за оригінальну, тим самим зменшується ступінь очуження кінофільму [6].

Розглянемо кілька прикладів добору стратегій у перекладі фільму «Зелена книга».

(1) *Johnny quiet!* (07:20). – *Джонні, тихіше!*

(2) *Accompanying Dr. Shirley, the members of his trio Oleg Malachovich, George Dyer, and his associate Tony Valla...Valleg...Valle...Valey...longia* (01:02:53). – Супроводжують Доктора Ширлі учасники його тріо: Олег Малахович, Джордж Дайер і його компаньйон Тоні Валле...Валле...Валле...Валле...лонджія.

Тут застосовується транскодування, а саме – транскрибування, оскільки передається звукова форма імен персонажів. Ми не перекладаємо *Джонні* українським еквівалентом – *Іван* або *Джордж* еквівалентом – *Георг*, таким чином показуємо локальний колорит стрічки українському глядачеві.

У наступному випадку ми також спостерігаємо транскрибування, типове для відтворення власних назв – тільки в цьому прикладі наводяться географічні назви, що допомагає глядачеві «зануритися» в атмосферу подорожі. При цьому перекладач повною мірою передає зміст оригінального повідомлення:

(3) *Kentucky, North Carolina, Tennessee and on down through the Delta* [16:14]. – *Кентукі, Північна Кароліна, Тенесі і до річкової Дельти*.

Можемо з упевненістю сказати, що у прикладах (1)-(3) переважає стратегія очуження (форенізації). Використання її типове для представлених випадків.

Розглянемо низку прикладів без власних назв.

(4) *I want you to guard it with your life* (02:22). – *Бережи його, як зіницю ока*.

(5) *I'm flushed right now* (20:40). – *Бабла кури не клюють*.

В наведених випадках перекладач застосовує повну переробку сегменту тексту, а саме, заміняє англійську ідіому на повний український аналог. У результаті такої заміни відповідним аналогом в цілому зберігається семантика фразеологічного виразу та його ступінь образності та експресивності; водночас перекладач акцентує увагу цільової аудиторії на українській культурі, що в цілому полегшує сприймання фільму.

(6) *I feel fine* (45:57). – *Мені файно*.

У прикладі (6) перекладачем застосовується диференціація значення. Такий варіант перекладу найбільш точно підходить по артикуляції мовця. Саме слово не змінює свого значення, проте міняється його національне забарвлення, оскільки лексема *файно* – діалектизм, який типово вживається населенням західної частини України. Беручи до уваги сам факт використання українського діалектизму, можна стверджувати про стратегію доместикації (одомашнення), вибрану перекладачем. Водночас ми вважаємо це питання досить дискусійним, оскільки у випадку нерозуміння вжитого діалектизму представником цільової аудиторії матиме місце ефект, подібний до стратегії форенізації (очуження). Також у фільмі є випадки застосування перекладачем повної переробки сегменту тексту та диференціації значення. Проте, тут застосовуюся не діалекти, а жаргонізми, які гарно підкреслюють забарвлення лексики і занурюють глядача в атмосферу іронічності:

(7) *Not my problem* (48:14). – *Мене це не харить*.

(8) *What, you too high and mighty?* (55:48). – *Що, дуже блатний і багатий?*

Аналізуючи вибір стратегії перекладу, коли використовуються жаргонізми, також можна говорити про одомашнення з однієї точки зору та про очуження – з іншої. Однак, традиційно в таких випадках ведуть мову про інтерлінгвальний, тобто міжмовний переклад, а наявність чи відсутність певних стилістичних маркувань обраної лексеми вважається внутрішньолінгвістичною проблемою. Відтак вважатимемо, що

використання діалектизмів, жаргонізмів, тощо, є виявом вибору стратегії одомашнення (доместикації).

Таким чином, у тексті перекладу фільму «Зелена книга» органічно поєднуються стратегії одомашнення та очуження. При цьому перевага стратегії одомашнення в цілому не спотворює змісту, оскільки ніяк не впливає на відеоряд, який не дозволяє глядачеві «забути», що він переглядає продукт, що первинно належить до іншої лінгвокультури.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розгляді складних випадків поєднання протилежних стратегій у перекладі текстів різних жанрів.

Література

1. Бужикова Р. Доместикація та форенізація під час кіно перекладу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 8 : Філологічні науки (мовознавство і літературознавство) : зб. наук. праць. 2019. Вип. 11. С. 3-6.

2. Лукьянова Т.Г. Основи англо-українського кіноперекладу: навч. посібник для студ. 4 курсу осв.-квал. рівня «Бакалавр» д. ф. навчання ф-ту іноземних мов. Харків, 2012. 104 с.

3. Мельник А.П. Кінопереклад як особливий тип аудіовізуального перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2015. Вип. 58. С. 110-112.

4. Пилипчук М. Поєднання стратегій доместикації та форенізації в аудіовізуальному перекладі. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2016. Вип. 33. С. 151-162.

5. Радецька С. В. Субтитрування як вид аудіовізуального перекладу: переваги та недоліки. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]*. Філологічні науки. 2016. Кн. 2. С. 81-84.

6. Сарковська А. Вплив перекладу кінофільмів на свідомість глядача // Бюро перекладів Glebov. 2018. URL : <https://glebov.com.ua/vplyv-kinoperekladu-na-svidomist.html> (дата звернення: 12.03.2021).

7. Серебрянська О.В. Кінопереклад: специфіка та стратегії. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія "Філософія". 2016. №62. С. 294-297.

8. Aline R. Handbook of Translation Studies. Volume 1. Amsterdam/Philadelphia, 2010. 468 p.

9. Gottlieb H. Subtitling. "A New University Discipline". *Teaching Translation and Interpreting: Training, talent and experience*. Philadelphia, 1992. URL : <https://doi.org/10.1075/z.56.26got> (date of access: 12.03.2021).

10. Kovačić I. Subtitling and contemporary linguistic theories. Translation, a creative profession: proceedings XIIth World Congress of FIT. Belgrade, 1991. URL : https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKĒwir_qelpdPvAhWLxYUKHe7LBPAQFjAAegQIBBAD&url=http%3A%2F%2Fwww.irbis-nbuv.gov.ua%2Fcgi-bin%2Firis_nbuv%2Fcgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2FMik_2011_14_3_62.pdf&usg=AOvVaw3pzOL1QTjBWrI1cZI5IYdq (date of access: 03.03.2021).

11. Venuti L. The Translator's Invisibility. London, 1995. 366 p.

Кукайло К.С.,

Іванчик О.В.,

Національна академія Служби безпеки України, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛЬСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ

The article is devoted to the study of topical issues of military slang translation. In particular, slang was taken from Polish and Ukrainian films on military themes, comments on web portals, for explaining of which electronic dictionaries of Polish and Ukrainian languages were used. The collected material is divided into three thematic groups, the division of which is based on thematic grounds.